

לקוּטִים וּסְפוּרִים נִפְלְאִים

פרשת חוקת

"זאת חקת התורה" (יט, ב)

פעם ראה הגאון רבי יונתן אייבשיץ זצוק"ל אדם אפיקורוס, כשהוא יושב ואוכל מאכלות אסורות. הלה שראה את הרב למולו הרגיש שלא בנוח. בשל כך פנה אל רבי יונתן ואמר לו: ידע נא כבוד הרב, כי אני לא עושה את הדברים להכעיס, אני דווקא יהודי טוב, אני מקיים את כל המצוות המוסריות, את אלו שבכוחי להשיגן לפי השכל שלי, אבל חוקים סתם שאין לי כל הבנה בהם וכל ידיעה במשמעותם, אינני מקיים.

נענה לו רבי יונתן ואמר לו מתוך פסוק בתהלים: (נ, טז) "ולרשע אמר אלוקים מה לך לספר חוקי ותשא בריתי עלי פיך ואתה שנאת מוסר ותשלך דברי אחריו", רשע שכמוך, מה אתה בא אלי ומספר לי סיפורים, כאלו שרק את המצוות שהן חוקים אתה לא מקיים, ואילו את כל המצוות האחרות, המוסריות, אתה כן מקיים, הרי 'ואתה שנאת מוסר', הרי אתה שונא גם את המצוות הללו שהן מוסריות.

ולא עוד, אלא 'ותשלך דברי אחריו', אתה משליך אחרי גבך גם את כל המצוות האחרות, גם את כל דיבורי התורה, ואת כל העבירות אתה עושה אם להכעיס ואם לתאבון, ועל כולנה, 'אם ראית גנב ותרץ עמו', אתה מסוגל לעבור על כל העבירות כולן, ולעשות ככל שלבך חפץ, ולי אתה מספר כאלו אתה יהודי טוב?!

(ארזי הלבנון)

"ויקחו אליך פרה אדמה תמימה" (יט, ב)

מה כוונת המילה אליך?

ביאר זאת בספר 'זרע אהרון', על פי דברי הגמרא בשבת (פט.): "אמר רבי יהושע בן לוי: מאי דכתיב 'וירא

העם כי בושש משה'? אל תיקרי בושש, אלא בא שש. בשעה שעלה משה למרום אמר להן לישראל: לסוף ארבעים יום, בתחילת שש, אני בא. לסוף ארבעים יום בא שטן וערבב את העולם. אמר להן: משה רבכם היכן הוא? אמרו לו: עלה למרום. אמר להם: בא שש - ולא השגיחו עליו. מת - ולא השגיחו עליו. הראה להם דמות מיטתו.

רש"י מפרש: הם סבורים שאותו יום שעלה בו מן המניין הוא, והוא אמר להם ארבעים יום שלמים, יום ולילו עימו, ויום עלייתו אין לילו עימו וכו'.

הרי לנו שטעותם של בני ישראל בעגל נבעה מהבנה מוטעת של דברי משה.

והנה, המשנה באבות (א, יא) אומרת: "אבטליון אומר: חכמים היזהרו בדבריכם", ואם כן היה לו למשה להיזהר בדבריו ולומר להם בפירוש

שכוונתו לארבעים יום שלמים, כדי שלא יטעו, ומאחר שלא נזהר בדבריו, הרי אף הוא צריך כפרה על עון חטא העגל. ומי מכפר? פרה אדומה, וכדברי רש"י לפנינו: משל לבן שפחה שטינף פלטין של מלך. אמרו: תבוא אמו ותקנח הצואה, כך תבוא פרה ותכפר על העגל. על כן אומר לו הקב"ה: ויקחו אליך פרה אדומה - שתכפר אף עליך...

(כמוצא שלל רב)

"זאת חקת התורה" (יט, ב)

פרש"י ז"ל לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה לפיכך כתב בה חוקה גזרה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה.

מפרש בזה בדרך רמז הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זי"ע (מובא ב'מרגניתא טבא') שבשעה שאדם רוצה לעשות איזו מצוה, מיד בא אליו היצר בטענה "מה המצוה הזאת", כלומר, מה שתעשה כעת הרי אינה מצווה כלל, ואינה נחשבת כלום לפני הבורא ית"ש, בשביל להחלישו ולמנעו מלעשות את המצוה.

לעי"נ הרה"צ

ר' פנחס בן ר' בנימין בינוש רוזנבוים זצוק"ל

כ"ו בניסן תשע"ז

שאל האיש את הרב: הרי כבר נעשינו ברוך השם מחותנים זה לזה! מדוע הנך משתדל בכל מיני דרכים להתרחק ממני?

השיב הרב לשואל: נכון הדבר שהננו מחותנים, ועל כך יש מקום להביע השתוממות ופליאה, אך בוודאי אינך צריך לתמוה על מה שאין בינינו שפה משותפת והבנה בעניינים שונים...

והנמשל, הקדוש ברוך הוא התקשר עם בריה פחותה עם בשר ודם ונתן לו תורה חמודה, ואנו לתומנו חושבים שמכיוון שנעשינו מחותנים עם השם יתברך בקבלת התורה, עליו לגלות לנו טעמי המצוות, אך אין הדבר כן, אלא אדרבא עלינו להתפלא איך זכינו שהשם יתברך בכלל התקשר עמנו, ולכן אין לנו בכלל לתמוה מדוע נעלמו מאתנו חלק מטעמי המצוות. (אהל יעקב)

"זאת התורה אדם כי ימות באהל" (יט, יד)

אמרו חז"ל (שבת פג:): לעולם אל ימנע אדם את עצמו מבית המדרש ומדברי תורה, ואפילו בשעת מיתה, שנאמר זאת התורה אדם כי ימות - אפילו בשעת מיתה, תהא עוסק בתורה.

המחשה לגדל מסירות נפש למען לימוד התורה, סיפר החפץ חיים על בעל החשק שלמה, רבי שלמה הכהן מוילנא.

כבר בצעירותו נודע ר' שלמה כגאון מופלג.

והנה בעודו צעיר לימים, חלה במחלה אנושה, והזהירוהו הרופאים לבל ימשיך ללמוד בשום אופן, מכיון שליבו חלש

ועצביו רופפים, וכל התאמצות מזיקה לו ומסכנת את חייו.

אם לא תשמע לנו ותוסיף ללמוד, בודאי תמות - קבעו הרופאים, בצורה שאינה מותרת מקום לספקות.

ענה להם ר' שלמה: אתם אומרים שאם אמשיך ללמוד בודאי אמות, ולי ברור שאם אפסיק ללמוד, בוודאי אמות מרוב צער.

אם כן, הרי שבכל מקרה נגזר עלי למות, בין אם אמשיך ללמוד, ובין אם אפסיק ללמוד, ומכיון שכך, מוטב

אבל אם כבר עשה את המצוה אז יבא אליו היצר בטענת "מה טעם יש בה" דהיינו שמכניס בו גאווה שטעם טעם מצוה גדולה כזו.

וידוע מה שכתבו המפרשים שזהו מה שמבקשים "והסר שטן מלפנינו ומאחרינו" דהיינו מטענות היצר לפני המצוה ולאחר המצוה.

וכפי המסופר (מובא ב'ברית אברם' פרשת וישלח) על הרה"ק רבי ברוך מקוסוב זצ"ל שאמר פעם שאחר התפילה הגיע אליו היצר וניסה להכשילו בהרהורי גאווה שהתפילה היום היתה בכוונה גדולה, והשיב לו, שלא יתכן שהתפילה היום היתה כדבעי כי הרי ביקש "והסר שטן וכו'", ובאם כעת אחרי התפילה מגיעה השטן, ע"כ שהתפילה לא נתקבלה...

וזה כוונת רש"י בדברי קדשו - אומר הרה"ק מפרמישלאן זי"ע - "שהשטן וכו' מונין את ישראל "מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה" דהיינו קודם ואחרי המצוה בטענות שונות בכדי להכשילו. והעצה לזה, כתב רש"י, על הטענה דקודם עשיית המצוה תשיב לו: "גזירה היא מלפני" כך צויה המלך וזה המצוה מחוייב אני לעשות גם אם אינה נחשבת, ועל הטענה לאחר המצוה של "מה טעם יש בה", תשיב לו: "ואין לך רשות להרהר אחריה".

(טעם הצבי)

"זאת חקת התורה" (יט, ב)

לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה, לפיכך כתב בה "חקה" גזירה היא מלפני אין לך רשות להרהר אחריה (רש"י).

יש להתבונן מדוע באמת הקב"ה הטיל עלינו מצוה שכזו ללא שום טעם והעמיד אותנו במצב שכזה שאומות העולם ישאלונו מה הטעם יש בה?

והענין יובן על פי משל: איש בור ועם הארץ עלה לגדולה והתברך בעושר רב, וכתוצאה מכך הצליח לשדך את בתו עם בנו של רב העיר.

לאחר החופה חש אבי הכלה שאין מחותנו הרב מעוניין להאריך איתו בשיחה, ואף משתמט מלהסב בחברתו בתירוצים שונים.

כדי להבין זאת, נתחיל מהבנה עמקה יותר של המשג "אויב".

הדרך הרגילה בעולם הזה רואה באויב מישוהו שצריך להעלם מהחיים שלנו - מישוהו שמפריע, מציק, מעורר בנו כעס, ואנחנו רק מרחלים שהוא יסתלק.

אבל לפי דרכם של תלמידי הבעל שם טוב הקדוש, התמונה שונה לגמרי.

האויב הוא דוקא הודמנות.

האדם שמאגר אותנו, שמערער לנו את הבטחון, שמעורר את העצבים - הוא זה שדרכו אנחנו יכולים להתקרב אל הבורא.

כן, הוא לוחץ על נקודות כואבות, אבל דוקא מתוך ההתמודדות הזו - נפתח לנו פתח של חבור עמק יותר לרוחניות ולשם יתברך.

ולמרות שזו גישה מרוקמת, היא לא פשוטה בכלל.

ברגעים הראשונים על סף הדרך הזאת - זה מרגיש קשה, כבד.

לעי"נ האשה החשובה

מרת מרים יוכבד ב"ר צבי ליבוביץ ע"ה

כ"א מר חשון תשפ"א

כחמישים שנה, ועתה בערוב ימיו נשרפה. למה לי חיים בלי החנות? בכה האיש.
אסביר לך - ניחמו הרבי - אתה אהבת את החנות יותר משאהבת את עצמך, ולכן רצית שהחנות תאריך ימים יותר ממך - אבל הקב"ה אוהב אותך יותר משאהב את חנותך, ולכן רצה שאתה תאריך ימים יותר מהחנות...
נתקבלו הדברים על לבו של האיש ויצא מבית הרבי כשהוא מאושש ומרוצה.

"קח את אהרן ואת אלעזר בנו" (כ, כה)

בת"ת עץ חיים למד תלמיד שובב שגרם צרות גם בביתו וגם בתלמוד תורה.
ההורים סבלו ממנו רבות והלכו להתלונן אצל המפקח הרוחני רבי אריה לוי זצ"ל.
הילד נשאר בבית והבין שכאשר יחזרו ההורים יגבר כעסם עוד יותר אחרי שישמעו על מעלליו בת"ת. פחדו גבר מרגע לרגע.
כשהגיעו ההורים לרבי אריה ותינו לפניו את סבלם עמד כמשתאה: הלא אני רואה שיש בו נשמה גדולה ורגש סוער ומשתדל תמיד להטיב ולהתעלות ועוד תרוו ממנו רוב נחת.
צריך הרבה סבלנות ושימת לב ולהבליט את מעשיו הטובים.
כך המשיך בסגנון זה להרבות עליהם דברי חיזוק ותקוה לעתיד טוב יותר מבנים.
כששבו ההורים הביתה התפלא הבן לראות את הוריו מאירים לו פנים ומקרבים אותו, תחת להענישו.
הם סיפרו לו את כל הטוב ששמעו עליו מרבי אריה.
כשראה כך הילד השובב, החליט להשתנות ולהטיב דרכו כדי שלא לאכזב את רבי

לי למות מחמת הלימוד, מאשר למות מחמת אי לימוד.
סופו של דבר היה, שר' שלמה המשיך בלמודו, ומשמים חסו עליו, ונרפא מחליו. (סיפורי חסידים)

"זאת התורה אדם" (יט, יד)

באחת השבתות של שנת ת"ר, שבת רבי יצחק מוורקא בעיר לובלין, ושם כבדוהו בסנדקאות בברית מילה שנערכה בבית מדרשו של החוזה מלובלין.

רבים נהרו אל בית המדרש כדי לחזות בזיו פניו של הצדיק מוורקא, ועל אף שהדבר היה עשרים וחמש שנה לאחר הסתלקות החוזה בתשעה באב תקע"ה, התיישב הרבי בירכתי השלחן וסרב לשבת בראש השולחן, וסיפר שבחיי ה'חוזה' לא ההין מעולם לעלות לצד המזרחי של בית המדרש מרוב יראתו אותו.
נדחקו כלם לצד מערב, וכשראה הרבי את ההמולה קרא ואמר: כל יהודי הוא בבחינת ספר תורה, שנאמר 'זאת התורה - אדם', ולכן אין להשען עליו ולדחוק אותו.

אחד המסובים היה רבי אליקים געציל נכדו של ה"חכם צבי", והוא נענה ושאל: הרי ספר תורה אחד מותר להניח על ספר שני?

השיב הרבי: כל אחד צריך להחשיב את השני כספר תורה, אבל לא לחשוב זאת על עצמו.

באותו מעמד השתתף גם רבה של העיר, רבי משולם זלמן אשכנזי, וכששמע דברים אלו נענה ואמר: אילו לא באתי אלא לשמוע דבר זה - דיי, ומתוך הדברים התגלגלה השיחה על גודל המצוה לזכות את הרבים בספרים, ולכן הקדיש בצוואתו את כל ספריו לבית המדרש לטובת הכלל, וכך עשו.

המאמץ אדיר.

זה מצב של "אלף" - צעד אחרי צעד, בהשקעת כוח עצומה.

ולכן דוד המלך זועק: "למה קדר אלך בלחץ אויב" - למה זה כל כך קשה?

אבל עם הזמן, כשהאדם מתרגל לצעד בדרך הזו, כשהוא לומד להמיר כאב לצמיחה, הדרך כבר נושאת אותו בעצמה.

הוא כבר לא הולך בכוח, אלא "מתהלך" בה - בטבעיות, בנשימה פתוחה.

וכאן בא הפסוק הבא: "למה קדר אתה לך בלחץ אויב?"

כשהדרך כבר שגורה וזורמת, גם המפגש עם האויב - עם הקשי - מקבל משמעות אחרת.

הוא כבר לא מאים.

הוא הופך למנגינה פנימית, לצעד נוסף במסע הרוחני.

הדרך הזו תשא אותו - לאט לאט - על כנפיו נשרים.

(ע"פ ינחני - ספינקא)

אריה שכה חמל עליו.

"קח את אהרן ואת אלעזר בנו" (כ, כה)

קח את אהרן - בדברי נחומים. אמור לו אשריך... (רש"י)
והוא שבח ורצון התייבץ לפני כ"ק האדמו"ר רבי מאיר מפרימישלאן זצ"ל ותינה צרתו: חנות היתה לו, הוא הקדיש לה את מיטב שנות חייו, עמל למענה

"ויבכו את אהרן... כל בית ישראל" (כ, כט)
ואילו במיתת משה רבינו נאמר: ויבכו בני ישראל את משה (דברים לד-ח).
מדוע לא נאמר כל בית ישראל כשם שנאמר אצל

לעי"נ האשה החשובה

מרת צפורה פייגא ע"ה ב"ר משה אליעזר שיחי' יודלביץ - ג' שבט תשפ"א

אמר 'תפשהו', אזי - "ותיבש ידו" (מלכים א יג, ד), כיון שרצה לפגוע בנביא.

לכן שלח הקב"ה את 'הנחשים' על כך שהם דיברו נגדו, ואילו כנגד זה שדיברו על משה רבנו הוא שלח את 'השרפים'.

כאשר כלל ישראל הגיעו למשה רבנו לבקש מחילה על חטאם, הם אמרו לו: יודעים אנחנו שאתה סולח לנו ולכן אתה בודאי תעביר מעלינו את 'השרפים', אבל - התפלל להשי"ת שימחל לנו על שדיברנו נגדו ויעביר מעלינו את 'הנחש', לכן התפלל משה רבנו להשי"ת שיעביר את הנחשים.

אך הקב"ה השיב לו: על כבודי אני מוחל, אבל אין אני מוחל על כבודך, לכן "עשה לך שרף ושים אותו על נס". אמר משה רבינו: אני מוחל על כבודי, ולכן אני עושה נחש לכבוד שמים, כדי לכפר על חטאם כלפי השי"ת! מתיקות התורה!

(יחי ראובן)

"וישלח ה' בעם את הנחשים השרפים... וימת עם רב מישאל... ויבא העם אל משה ויאמרו חטאנו כי דברנו בה' ובך" (כא, ו-ז)

מפני מה שלח ה' את העונש לעם ישראל, מבלי להודיע זאת למשה תחילה?

בני ישראל דברו לשון הרע על משה, אך ה' לא רצה לומר לו זאת, כדי לא לומר לשון הרע על עם ישראל, לכן נענשו עם ישראל, ומשה לא ידע את הסיבה לכך, אבל לאחר מכן באו בני ישראל וספרו לו מעצמם על החטא, ואז התפלל עליהם.

(תורת משה)

"והיה אם נשך הנחש את איש והביט אל נחש הנחשת וחיו" (כא, ט)

מדוע השתמש כאן הפסוק בלשון "והיה"? והלא אמרו חז"ל (פסיקתא זוטרתא ואתחנן דף יא), שהמלה "והיה" משמשת בכל מקום כלשון שמחה, והנה כאן, למרות שבסופו של דבר נתרפאו הנשוכים כשהביטו אל נחש הנחשת, מכל מקום לכאורה לא היתה כאן שמחה גדולה, הן ברור שהיו כולם מעדיפים שלא יבואו הנחשים כלל, וממילא גם לא יצטרכו את נחש הנחשת. ניתן להסביר ולומר, שבשעה שהביטו הנשוכים בנחש הנחשת, לא נתרפאו רק ממכת הנחשים, אלא אף מכל שאר מחלותיהם.

מי שהיה חולה עוד קודם במחלה כלשהי, ובא כעת הנחש ונשכו, הרי בשעה שהביט על נחש הנחשת, נתרפא כליל גם ממכת הנחש, וגם ממחלתו הקודמת. ואם כך, בודאי שמח אותו חולה על שהכישו הנחש, שכן על ידו הגיעה אליו הרפואה. וזוהי השמחה, אליה רומזת כאן המלה "והיה".

(משך חכמה)

אהרן? אלא, מפרש רש"י הטעם, משום שעל משה בכו בני ישראל - רק הזכרים, ואילו על אהרן, מתוך שהיה רודף שלום ונותן שלום ומטיל אהבה בין איש לרעהו ובין אשה לבעלה, בכו כל בית ישראל, זכרים ונקבות.

הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל היה נוהג במדתו של אהרן הכהן: אוהב שלום ורודף שלום. עושה שלום בין איש לאשתו ובין אדם לחברו.

כאשר נוכח הרב זוננפלד כי הריב הוא על דברים פעוטים וזוטרים, היה משמיע מספר דברי תוכחה לבעל, וכך היה אומר לו: האם הנך חושב שאתה פטור ממצוה זו של השכנת שלום בין איש לאשתו... וכי רק עלי מוטלת מצוה זו? לך נא אל אשתך ושמע בקולה.

עפ"י רוב היה די בזה כדי שיחזור השלום לשרור ביניהם. (חכמת חיים)

"ויבכו את אהרן... כל בית ישראל" (כ, כט)

אחרי שאמר הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל שיעור עמוק במשך כארבע שעות רצופות ועדיין לא סעד את לבו, מלבד מעט מזונות, הוזמן לברית מילה.

הגיע למקום הברית והתברר שהורי האם לא הגיעו. האוטובוס מתל אביב התאחר. "נחכה" הגיב רבי בן ציון בנועם, וכך המתין והמתין שעה ארוכה. לא חבל על הזמן? שאל מלווהו.

וודאי שלא - השיב רבי בן ציון - תראה כמה אבי הבן לחוץ וכמה היולדת נבוכה. בכל דקה שאני כאן, אני שומר על שלום הבית!...!

"וידבר העם באלוקים ובמשה... וישלח ה' בעם את הנחשים השרפים" (כא, ה-ו)

התורה מספרת כי לאחר שדיברו כלל ישראל באלוקים ובמשה, שלח הקב"ה בעם את הנחשים השרפים. אלו הם שני דברים - נחשים ושרפים, הנחשים - הם הנחשים הרגילים, ואילו השרפים - הם הנחשים הארסיים.

והנה כאשר באים בני ישראל אל משה ואומרים: חטאנו, הם מבקשים: התפלל אל ה' ויסר מעלינו את הנחש. מדוע הם לא ביקשו שיסיר מעליהם גם את השרפים?

זאת ועוד, כאשר הקב"ה אומר למשה לעשות את נחש הנחושת, נאמר בתורה: ויאמר ה' אל משה עשה לך שרף ושים אותו על נס, הקב"ה אומר לו לעשות 'שרף', ומה עושה משה? ויעש משה נחש נחושת. הכיצד? השי"ת אומר לו לעשות 'שרף' ואלו הוא עושה 'נחש'?

את הדיוקים הללו דייק הגאון רבי יהושע לייב דיסקין זצ"ל, וביאר באופן נפלא: שתי עבירות היו לכלל ישראל, כיון שהם דיברו על הקב"ה ועל משה רבינו. כנגד שתי עבירות אלו נשלחו 'נחשים' ו'שרפים'.

חז"ל (מדרש תנחומא, תולדות פרק יב) אומרים שהקב"ה מקפיד על כבוד הצדיק יותר מאשר על כבודו, וראיה לכך מירבעם בן נבט, שכאשר הקריב לעבודה זרה לא יבשה ידו, אבל כאשר בא הנביא להוכיחו, וירבעם